

KATEHETSKO POSLANJE SALEZIJANACA

Stajalište salezijanskoga
vrhovnog odsjeka za formaciju

FRANCESCO CEREDA

Via della Pisana, 1111
C. P. 18.333
I-00163 Roma
Italija

Primljeno: 17. 2. 2004.
Izlaganje na znanstvenom skupu
UDK 271 Salezijanci – 1

Sažetak

Autor je vrhovni savjetnik za formaciju u Salezijanskog družbi. U ovome članku opisuje glavne crte katehetskog poslanja salezijanca, posebno se osvrnuvši na temeljni salezijanski dokument *Odgoj don Boscovih salezijanaca* (»Ratio«). Navještaj Krista mladima ujedno je i razlog poslanja salezijanca. To istinsko duhovno iskustvo očituje se kao priopćavanje iskustva paradoksalne istine. U katehetskom djelovanju želi se katehizante dovesti do preoblikovanja života, a specifična kateheza mladih teži odgoju mladih za pravu ljubav i čistoću. U priopćavanju vjere posebno vrijedno mjesto ima projekt cjelovitoga promaknuća čovjeka, u kojemu su osobito važni odgoj i evangelizacija, kao i specifičan oblik salezijanskog služenja mladima. To ujedno znači biti suputnik mladima, upoznati njihov svijet, njihove nade, težnje, potrebe i dvojbe. Pravi kateheta je svjedok vjere. U današnjem svijetu za kompetentno izvođenje katehetske zadaće potrebna je i solidna izobrazba, koja uključuje i stjecanje umijeća društvenog priopćavanja. Članak završava podsjećanjem na nekoliko aktualnih izazova za katehezu i pastoral u formativnom procesu.

Ključne riječi: katehetsko poslanje salezijanca, priopćavanje vjere mladima, kateheta kao svjedok vjere, kompetentni kateheta

»Ova je Družba u svom početku bila obični katekizam.«¹ Taj jednostavni izričaj iz »Biografskih uspomena«, naveden i u salezijanskim Konstitucijama, želi podsjetiti da je kateheza bila i još je uvijek temeljna dimenzija salezijanskoga poslanja. Pedeset godina Katehetskog instituta Salezijanskoga papinskog sveučilišta tome su rječit dokaz. U želji da vam predstavim kako Odsjek za formaciju vidi katehetsko poslanje salezijanaca, odlučio sam vam ponuditi sažetak sastavnica našega normativnog dokumenta *Odgoj don Boscovih salezijanaca*, i tako vam dati ideju o tome što kateheza znači za Družbu i kako se salezijanci za nju formiraju.

1. KONAČNI CILJEVI

Kateheza, kako je opisuje Opći direktorij za katehezu, jest jedan od oblika službe riječi »koji ide za tim da vjera u ljudima preko proučavanja postane živa, svjesna i djelotvorna«². Dokument »*Odgoj don Boscovih salezijanaca*« ističe kako je »navještaj Krista mladima razlog postojanja nas kao salezijanaca«³ i uvjerava da salezijanac »osjeća duboku radost kad može objaviti, osobito mladima, neistraživa bogatstva Božjeg otajstva i biti znak i nositelj njegove ljubave

¹ *Konst.* 34.

² *Opći katehetski direktorij*, 17.

³ *Odgoj don Boscovih salezijanaca* (odsad citirano kao: ODBS) 141.

vi⁴. Zatim pojašnjava: »Poslanje salezijanaca ne postovjećuje se jednostavno s djelovanjem ili izvanjskom akcijom, nego je istinsko duhovno iskustvo. Ne ide on sam od sebe mladima. Otac ga posvećuje i upućuje kao svog suradnika i apostola mladih, među kojima je On već na djelu po svom Duhu, i zaokuplja ga svojim naumom o njima.

Cilj poslanja – nositi Božju ljubav mladima – omogućuje da se u punini svoje osobe i svog djelovanja, samozatajnošću služe, usredotoči na dva stožerna pola, živog Krista i mlade, kako bi se mogli susresti.«⁵

Iz tog susreta s Kristom i iz tog prihvaćanja njegove riječi proizlazi vjera koja je čovjekov odgovor na Božju objavu, nadahnut milošću. *Odgov don Boscovih salezijanaca* promatra katehezu kao *komunikaciju vjere*⁶, a salezijanaca naziva »učiteljem vjere«⁷ ili »odgajateljem u vjeri« mladeži⁸ i pučkih slojeva⁹. Uvjeren sam da je priopćavanje vjere danas jedan od najtežih pothvata u Crkvi. To je stoga što u katehezi ono što priopćujemo nije toliko neka istina koju valja posjedovati nego Istina koja će nas posjedovati. To je stoga što komuniciramo Osobu, Osobu za koju valja živjeti, pa čak i umrijeti! Prema tome: vjera je to predavanje mene samoga Bogu, to moje polaganje u njegove ruke, to moje povjerenje u Njega.

To međutim ne znači da je vjera racionalan čin koji je razumljiv. Nužno je prema tome, kao što kaže *Odgov don Boscovih salezijanaca*, produbiti otajstvo Boga i čovjekov poziv.¹⁰ Vjernika valja voditi »*odgovarajućem shvaćanju kršćanskog otajstva*«¹¹, a to je jedna od zadaća kateheze. Očito je međutim da kateheza ne može nikada biti poput školske pouke. Kad je riječ o katehezi, nalazimo se u drugačijem svijetu: priopćujemo iskustvo i istinu koji su paradoksalni i koje svijet ne može shvatiti: posljednji će biti prvi; umirući živimo; čovjek se odmara pod bremenom; nema se ništa i sve se posjedu-

je; u patnjama se radujemo. Te istine imaju smisla za one koji su primili dar vjere.

Takva vjera međutim nije ni nešto posve osobno. Ona nam pomaže da postanemo živi dio *zajednice Crkve*, zajednica vjernika, po kojoj aktivno sudjelujemo u njezinoj liturgiji i u njezinim sakramentima. Evo stoga jednoga drugog zadatka za katehezu: uvoditi »u život u Kristu, u liturgijsku molitvu i u slavljenje sakramenata, osobito euharistije i pomirenja«¹². Štoviše, kateheza nastoji postići da to bude »praćenje osoba u sakramentu, vodeći računa o prilikama, jasnoći kriterija i odgojnoj sposobnosti te o postupnosti osobnog napredovanja«¹³. Doista, »naslovnicima valja pomoći da postanu sposobni živjeti liturgiju svoga života utjelovljujući je u Kristovu euharistiju«.¹⁴

Ovdje se dotičemo onoga što je osobito aktualno u Crkvi. Pavao VI je već 1964. govorio da je »raskid između evanđelja i kulture bez sumnje drama našega vremena«.¹⁵ Nije dovoljno biti kršćanin po imenu, valja to biti i po djelima. Ne može postojati raskorak između onoga što se ispovijeda i onoga što se živi. Nije dovoljno dovesti do spoznaje istine; kateheza treba dovesti do *preoblikovanja života*.¹⁶ Temeljni salezijanski dokument o odgoju podsjeća salezijan-

4 ODBS 81.

5 ODBS 87.

6 ODBS 405, 467.

7 ODBS 467.

8 ODBS 435, 471, 476.

9 Usp. ODBS 32.

10 Usp. ODBS 125.

11 ODBS 139.

12 ODBS 39.

13 ODBS 475.

14 E. VIGANÒ, *Ci sta a cuore il prete del duemila*, u: ACG (1990)335, str. 35.

15 Usp. Apostolski nagovor *Evangelii nuntiandi njegove svetosti pape Pavla VI episkopatu, kleru i vjernicima cijele Crkve o evangelizaciji u suvremenom svijetu*, Dokumenti 50, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1976, 20.

16 Usp. ODBS 39.

ca da je pozvan »promicati djelotvornu vjeru koja prožima rast osobe i njezine kulture tako da može u njoj oblikovati životnu sintezu vjere i kulture«¹⁷. Vjera i kultura ne smiju ostati dvije usporedne stvari; potreban je, naprotiv, »dijalog između kulture i vjere« kako bi se olakšalo »prožimanje kulture i društva evanđeljem«¹⁸, odnosno »evangelizacija kulturâ«¹⁹. Vjera mora prožeti kulturu, štoviše, vjera treba postati kultura.

Drugim riječima, postoji *kršćanski etos*²⁰ koji valja prenijeti mladima, sve do vrhunaca svetosti. *Odgoj don Boscovih salezijanaca* govori o odgoju mladih »za pravu ljubav i čistoću«²¹; brinući se za »duhovni rast osoba, osobito na području mladih«²²; »upućujući ih prema punini života«²³, sve do toga da postanu sveti. Stoga kateheza koju je salezijanac pozvan ostvarivati mora biti takva da on postane »prijenosnik duhovnosti, animator i vođa duhovnog života mladih, laika i Salezijanske obitelji«²⁴. Tako »u ambijentu prihvatljivom i punom života predlaže odgojni put koji usmjerava prema originalnom obliku kršćanskog života i mladenačke svetosti, salezijanskoj mladenačkoj duhovnosti«²⁵.

2. METODOLOGIJA

Prisjetili smo se konačnih ciljeva komuniciranja vjere mladima. Međutim, danas je metodologija priopćavanja jednako toliko važna kao i konačni ciljevi. Kako se priopćava vjera? Različiti su putevi kojima se priopćava Božja riječ,²⁶ prizivajući odgovor vjere.

Za nas salezijance *odgoj* je prije svega posebno vrijedno područje za prenošenje evanđelja. Kateheza naime duboko upotpunjuje pastoralnu zabrinutost i pedagošku osjetljivost; zbog toga joj pripada središnje mjesto.²⁷ Naš dokument ističe da »salezijanac zna postići u sebi i u svom odgojnom djelovanju pravu sintezu između odgoja i evangelizacije, između ljudskog pro-

maknuća i evanđeoskog zalaganja, između vjere i kulture«.²⁸ On koristi »jedinstven proces odgoja i evangelizacije mladih, koji teži cjelovitom spasenju mladih u ljudskoj stvarnosti i u pozivu Božje djece«.²⁹

Salezijanske Konstitucije traže da odgoj i evangelizacija budu služenje mladima »prema projektu *cjelovitog promaknuća* čovjeka, usmjerenog na Krista, savršenog čovjeka«³⁰, pri čemu »odgojno i evangelizacijsko djelovanje nisu dva susljedna puta, nego se pastoralna skrb uvijek smješta unutar procesa humanizacije, a ovaj je otvoren i usmjeren prema horizontu evanđelja. To znači: početi od vjerničkog gledišta da je život dar u kojem se Bog uprisutnjuje; pozitivno usmjeriti čitav odgojni proces mladih prema susretu s Kristom i s njegovim evanđeljem; promicati ljudski razvoj osobe i društvenu važnost ambijenta; djelovati tako da evanđeoske vrijednosti i kršćanski dinamizmi animiraju proces dozrijevanja mladih – odgoj za odgovornu slobodu, odgoj savjesti, izgradnja društvene svijesti...«³¹.

Salezijanac se stavlja na raspolaganje kako bi postao *suputnik mladima na putu* i »stekao izravno 'iskustvo njihova svijeta'«³², kako bi uočio njihove potrebe, neposredno shvatio njihova neizrečena pitanja, podijelio s njima njihove nade i težnje i sudjelovao u mnogostrukim očitovanjima njihove

17 ODBS 189; usp. i 471.

18 ODBS 125.

19 ODBS 467.

20 Usp. ODBS 468.

21 ODBS 96.

22 ODBS 471.

23 ODBS 186.

24 ODBS 76.

25 ODBS 186.

26 Usp. ODBS 125.

27 Usp. ODBS 141.

28 ODBS 87.

29 ODBS 187.

30 *Konst.* 31, navedeno i u: ODBS 189.

31 ODBS 189.

32 ODBS 252.

patnje.³³ »Pozoran je u praćenju putova po kojima Duh djeluje u srcima mladih. Zna prepoznati njegovu prisutnost u njihovim pitanjima, očekivanjima i čežnjama, te postaje sredstvo njegova djelovanja u njihovim srcima.«³⁴ Pomaže im da »prihvate bogatstvo života i njegove vrijednosti, uvijek bavajući ih da se suoče sa stvarnošću i pomažući im da postanu svjesniji trajnih vrijednosti.«³⁵ »Vrednuje naravne i nadnaravne darove koje je svaki mladi čovjek primio od Boga«, te u pogodnom trenutku nudi »vjeru kao prijedlog da se njeguje osjećaj za Boga prisutnog u svakoj osobi i nastojanje oko kršćanske evangelizacije.«³⁶ Držim da je pravi problem – kao što je to naglasio i 25. opći sabor Salezijanske družbe – u tome što gubimo kontakt s mladima zbog mnogobrojnih razloga. Tako smo zaokupljeni poslom da imamo malo vremena za slušanje i dijalog. Posljedično tome, smanjuje se naš utjecaj na mlade i naša sposobnost da zajedno s njima sudjelujemo u procesu koji će im omogućiti da otkriju, prodube i u duhu cijene vjeru, kako bi je zatim živjeli u svakodnevnom životu.

Postoji još jedan važan vid katehetske metodologije koji se odnosi na dijalog između vjere i kulture, a to je *inkulturacija*. Naš dokument opisuje kako salezijanac »nastoji razumjeti kulturne pojave koje danas obilježavaju život, pozorno i ustrajno razmišlja o njima, shvaća ih u perspektivi spasenja, s gledišta 'daj mi duše' i 'približavanja kraljevstva Božjega'³⁷ te u tome vidi trajni izazov koji traži konkretne, kreativne i smjele odgovore.«³⁸ Budući da je Crkva pozvana nositi evanđelje u srce kulture i kulturâ, kateheza treba prihvatiti inkulturaciju kao jedan od kriterija i sredstava svoje metodologije; valja se stoga osposobiti kako bismo bili »vični posredovanju odnosa između evanđelja i kulture u skladu s Crkvom«³⁹. Budući da je neodvojivo povezana sa živo-

tom i poviješću Božjega naroda⁴⁰ na nekom određenom mjestu, evanđeosku poruku valja priopćavati »prema najprikladnijim načinima današnje kulture«⁴¹, kako bi ta poruka postala »razumljivijom suvremenu čovjeku«⁴² te on uzmogne »odgovoriti na pitanja koja mu postavljaju promjenljive prilike i kulturni razvoj«⁴³. Salezijanac je »samim svojim pozivom upućen inkulturirati evanđelje u svijet mladih«.⁴⁴ Stoga zdušno i iskreno nastoji ući u »njihovu kulturu i jezik«,⁴⁵ kako bi mogao »prikladno naviještati evanđeosku poruku današnjim mladima, uključiti je u njihovu kulturu«⁴⁶.

Svi ti različiti oblici djelovanja neće međutim nikada uspjeti u njihovoj nakani prenošenja vjere bude li uzmanjkala četvrta sastavnica, koja je možda važnija od svih njih, a to je: *svjedočenje* vjere kateheta, zajedno s istinskim primjerom kršćanskoga života. Upravo »život usredotočen na susret i iskustvo s Bogom postaje privlačno svjedočenje i proroštvo ljudima našeg vremena koji su žedni duhovnih vrijednosti«⁴⁷. Papa Pavao VI je rekao da »suvremeni čovjek radije sluša svjedoke negoli učitelje, a ako sluša učitelje, čini to zato što su svjedoci«.⁴⁸ Moderni čovjek nije izgubio smisao za religiozno, kao što se to kojiput misli, nego je usvojio vrlo konkretan smisao za religiozno: želi vidjeti, dodirnuti, čuti. Njemu nisu

33 Usp. ODBS 70.

34 ODBS 80.

35 ODBS 188.

36 ODBS 186.

37 *Konst.* 11.

38 ODBS 37.

39 ODBS 136.

40 Usp. ODBS 139.

41 ODBS 467.

42 ODBS 468.

43 ODBS 139.

44 ODBS 141, usp. također br. 467.

45 ODBS 252.

46 ODBS 467.

47 ODBS 76.

48 *Evangelii nuntiandi* 41.

dovoljne riječi, pa ni riječi nekoga tko ima vlast. Citirajući salezijanske Konstitucije, naš dokument potvrđuje kako je »svjedočenje jedini govor sposoban uvjeriti mlade da Bog postoji i da njegova ljubav može ispuniti život«⁴⁹, pa se stoga salezijanac »osjeća pozvanim da živi i pokaže svoju vjeru u Isusa Krista«⁵⁰. Posebno je »svjedočenje svetosti najdragocjeniji dar koji« salezijanci »mogu ponuditi mladima«.⁵¹

Kateheza mora napokon voditi računa i o *društvenom priopćavanju*.⁵² Imajući na umu »sve širi i jači utjecaj društvenog komuniciranja u gotovo svim vidovima života, djelovanja i odnosa u društvu«⁵³, naš dokument želi da salezijanac stekne »umijeće društvenog komuniciranja u službi evangelizacije«⁵⁴, poznavajući sredstva, njihov govor i njihovu uporabu te usvajajući kritički smisao, metodološku i odgojnu sposobnost, za djelotvornije priopćavanje poruke.⁵⁵ Kateheza se međutim služi i drugim sredstvima, kao što su npr. propovijedanje i posebice homiletika,⁵⁶ praćenje, usmjeravanje i duhovno vodstvo osoba i u nesakramentalnom području,⁵⁷ duhovno animiranje osoba, skupina i pokreta mladih te crkvenih zajednica⁵⁸.

3. FORMATIVNA PRAKSA

Pred ciljevima i metodologijom kateheze, koje sam upravo opisao, »salezijanac« – kaže naš dokument – »osjeća potrebu za solidnom izobrazbom... Tako razmišljanje, studij, trajno osuvremenjenje jesu za njega odgovornost prema pozivu i struci, osobito na području bliskom specifičnom salezijanskom poslanju, kao što su pedagogija i kateheza«⁵⁹. Istina je da je njegova sveukupna formacija priprava na navještaj evanđelja, ali se ovdje ograničavamo na specifičnu katehetsku pripravu. Ona se odvija u svim fazama početne formacije i ima dva vida: s jedne strane pomaže da »vjera

bude dobro utemeljena, bilo u obliku intelektualnog poznavanja istina, bilo u iskuštvu života oslonjena na evanđelju«⁶⁰; a s druge strane nudi *osposobljavanje za kompetentno izvođenje katehetske zadaće*.

Danas više nije moguće zanemarivati važnost *odgoja u vjeri* za kandidate i mlade salezijance. Zvanje se u potpunosti temelji na vjeri. Nažalost, u najnovije vrijeme zvanja u razvijenim zemljama dolaze iz snažno sekulariziranih sredina, zbog čega se ne može očekivati postojana i dobro formirana vjera; u mnogim slučajevima valja započeti polažući temelje vjere. Ali i u tzv. »Trecem svijetu« i u zemljama u razvoju vjera je još slaba zbog pomanjkanja dostatne kateheze u obitelji, u školi i u župi, posebice u područjima nedavnog obraćenja na katoličku vjeru. Prema tome, nužno je potrebno postaviti temelje za solidan rast u vjeri.

Tako prednovak već u *prednovicijatu* dobiva »solidnu katehezu koja uključuje temelje biblijskog, moralnog, duhovnog i liturgijskog odgoja, nužne za produbljenje njegove vjere i upoznavanje osobe Isusa Krista, poslanja Crkve, Božjeg plana spasenja«; osim toga, uvodi ga se u sakramentalni život, u marijansku pobožnost i u molitvu.⁶¹ Dio njegove formacije jest poziv da se angažira u znakovitim pastoralnim salezijanskim iskustvima, koja su proporcionalna njegovoj pripravi, kao i u katehetskim djelatnostima.⁶²

⁴⁹ 23. OS 219.

⁵⁰ ODBS 252.

⁵¹ ODBS 77.

⁵² Usp. ODBS 32.

⁵³ ODBS 141.

⁵⁴ ODBS 471.

⁵⁵ Usp. ODBS 141.

⁵⁶ Usp. ODBS 471. 39.

⁵⁷ Usp. ODBS 475. 88.

⁵⁸ Usp. ODBS 469. 473.

⁵⁹ ODBS 194.

⁶⁰ ODBS 139.

⁶¹ ODBS 339.

⁶² Usp. ODBS 343.

Novicijat nudi snažno liturgijsko, sakramentalno i molitveno iskustvo, ali posebno nudi »opći uvod u Sveto pismo, čitanje i razumijevanje biblijskih tekstova u bogoslužju, u vidu osobne i zajedničke molitve i kateheze«⁶³.

Konstitucije određuju da se salezijancu u *ponovicijatu* pomogne kako bi »postupno objedinio vjeru, kulturu i život«⁶⁴. Prema tome, »vjera, koja se kao temelj životne sinteze nastoji odgajati tijekom tog razdoblja, zahtijeva da bude učvršćena proučavanjem kršćanskog otajstva i njegova komuniciranja u katehezi. Takav se studij međutim ne smije poistovjetiti s institucionalnim kurikulumom teologije, koji je vlastit specifičnom odgoju prezbitera. Njegovo usmjerenje je prvenstveno sintetsko i mudroslovno uvođenje, povezano s pozitivnom vizijom povijesti spasenja, usmjereno katehetskom osposobljavanju i izravnom jačanju i prosvjetljenju osobnog rasta u iskustvu vjere.«⁶⁵ Naš dokument drži katehetsku znanost jednim od bitnih i izvornih vidova te faze koja prema tome zaslužuje da se za nju osiguraju vrijeme, programi, nastavnici i odgojitelji.⁶⁶ Doista, organizacija studija predviđa odgovarajuću teorijску i praktičnu katehetsku pripravu, u dijalogu s kulturom,⁶⁷ što uključuje »elemente pedagogije i didaktike poučavanja religije u školi i tehnike društveno-kulturnog animiranja nastave, kateheze, odgoja i evangelizacije; druge neformalne inicijative«⁶⁸.

Za vrijeme *pedagoške prakse* salezijanac »postaje odgajatelj u vjeri u svim sredinama: u školi, na dvorištu, u radionici. Suraduje u molitvenom animiranju zajednice i mladih.«⁶⁹ Koristi i mogućnosti koje mu nude kratki katehetski programi kao što su: čitanje, susreti, trenuci međusobne razmijene ideja i iskustava na mjesnoj i provincijalnoj razini.⁷⁰

Kad je riječ o *specifičnoj formaciji salezijanaca laika*, »prikladna teološka prema

s obzirom na posvećenu laičnost, o kojoj govore Konstitucije, obuhvaća sve vidove teologije koji služe jačanju i prosvjetljenju kršćanske vjere i posvećenog života kako bi se živjeli s radošću i zalaganjem, te omogućili djelotvoran evangelizatorski i katehetski rad s mladeži, osobito radničkom, i u odnosu s laicima«⁷¹. Prema tome, među raznim predmetima koji su dio tog teološkog programa ne bi smjele nedostajati aktualne teme kršćanskoga morala, produbljivanje biblijskih i liturgijskih sadržaja, elementi pastoralne teologije i kateheze te socijalnog nauka Crkve.⁷²

Cilj *specifične formacije salezijanaca prezbitera* je osposobljavanje kandidata za prikladno naviještanje evanđeoske poruke današnjim mladima i za njegovo uključivanje u njihovu kulturu te usmjeravanje i izgradnju kršćanske zajednice.⁷³ Prema tome, kandidat za svećeništvo »daje solidan temelj i hrani svoju vjeru«⁷⁴. Osim toga, on njeguje jedno od specifičnih salezijanskih područja, a to je kateheza,⁷⁵ osposobljavajući se »za naviještanje i svjedočenje riječi Božje, u skladu s 'mentalitetom' Crkve, imajući uvijek pred očima odnos između vjere i kulture..., s posebnom pozornošću na odgoj vjere u katehezi«⁷⁶. Sastavni dio studija su i »opća i posebna katehetika«⁷⁷.

U svim tim fazama početne formacije trajno se upravlja pozornost prema kate-

63 ODBS 587.

64 ODBS 396.

65 ODBS 405.

66 Usp. ODBS 414.

67 Usp. ODBS 402, 396, 397.

68 ODBS 594.

69 ODBS 435.

70 Usp. ODBS 433.

71 ODBS 453. Vidi i br. 598.

72 Usp. ODBS 453, 598.

73 Usp. ODBS 466.

74 ODBS 466.

75 Usp. OSBS 469.

76 ODBS 471. Usp. i br. 467.

77 ODBS 603. Usp. i br. 601.

hezi i katehetcici; riječ je o tome da se otkrije kako osigurati *neprekidnost* iskustava, sadržaja i metodologija. U tome smislu nedostaje razmišljanje i konkretan prijedlog trajnosti katehetske formacije.

4. AKTUALNI IZAZOVI

Završavajući, stavljam vam pred oči neke izazove, koji mogu postati nove prigode za našu Družbu. Bit ću vam zahvalan za vaš doprinos u uočavanju drugih mogućih izazova i novih mogućnosti za našu formaciju. Jednako tako očekujem i prijedloge u vezi s ovdje spomenutim otvorenim pitanjima.

Prije svega napominjem da u Družbi postoji zanimanje za promišljanje pastoralne teologije i katehetike na razini salezijanskih regija. Riječ je o tome da se uoče mogućnosti drugih *instituta pastoralne teologije i katehetike*, osim onih koji već postoje i koji su povezani s našim centrima za studij teologije, koji će podjeljivati akademski stupanj licencijata, u kojima će se razmišljati o pastoralnoj praksi i o katehetcici u posebnim regionalnim okolnostima, i u kojima će biti omogućena priprava pastoralnih djelatnika i kateheta. Čini mi se da je potrebno promicati »regionalno«
pastoralno i katehetsko promišljanje. Koje bi regije bilo moguće uključiti u taj novi scenarij? Kakav bi bio njihov odnos s Institutom pastoralne teologije i s Katehetskim institutom, ili s Odsjekom za pastoral mladih i katehetciku Salezijanskoga papinskog sveučilišta? Koju bi ulogu u takvom »regionaliziranom«
promišljanju imalo Salezijansko papinsko sveučilište?

Drugi zanimljiv vid odnosi se na tzv. *pastoralne tečajeve unutar teološkog četverogodišta* specifične formacije salezijanca prezbitera. Naši centri koji su pridruženi Teološkom fakultetu Salezijanskoga papinskog sveučilišta imaju zajednički mo-

del za tečajeve teološkog trogodišta, ali nude i prostor za potpuni godišnji raspored predmeta koji bi bili rasporedene unutar četiri godine studija, a koji bi mogli poprimiti jasno pastoralno i katehetsko obilježje. Ovdje je riječ o tome da se bolje zacrta jedinstvena fizionomija tih tečajeva i pastoralno razmišljanje koje bi iz toga trebalo proizaći. Ti se tečajevi odnose na sljedeće sadržaje: pastoralnu teologiju, društveno priopćavanje, katehezu, homiletiku, didaktiku, društveni nauk Crkve, teologiju posvećenog života, misiologiju, teologiju religija i međureligijski dijalog, ekumenizam i ekumenski dijalog, teologiju laikata, omladinski pastoral, liturgijski pastoral, duhovnu teologiju, salezijanstvo, duhovno vodstvo i savjetovanje, teologiju kulture te inkulturaciju i inkulturiranost. Nedostaje skladno viđenje njihovih pastoralnih postavki. Zasigurno preostaje potreba da se utvrdi i duhovno i pastoralno određenje sveukupnoga teološkog studija. Učinjen je određen napor kako bi se ponudilo jedinstveno postavljanje specifične formacije salezijanca pomoćnika, uz prijedlog odgovarajućeg teološkog, pastoralnog i katehetskog dvogodišta.

Treći vid koji valja istaknuti odnosi se na problematiku uporabe *lokalnih jezika u studiju teologije*. Čini mi se da postoje brojni lokalni jezici koji ne mogu ponuditi kulturalni, znanstveni i bibliografski instrumentarij koji će moći zajamčiti produbljeni studij teologije. S druge je strane nužno kulturalno i lingvističko prevodenje kršćanskog iskustva i njegovoga shvaćanja. Zbog toga držim da studij teologije valja ostvarivati na svjetskim jezicima. Istovremeno držim kako je potrebno katehetsko proučavanje svih važnijih teoloških tema, kako bi se zajamčilo nužno posredovanje za pastoral općenito, a posebice za propovijedanje, katehezu i inkulturaciju.

Četvrto posebno važno područje s kojim se valja suočiti odnosi se na smještaj *kateheze unutar šireg, produbljenog i obnovljenog viđenja pastoralala*. Kateheza neće moći biti autonomna, nego će se morati razvijati unutar dosljednoga pastoralnog razmišljanja i prakse. S druge strane, pastoral neće moći postati općim bez specifične pozornosti prema katehezi. Pitam se kako je moguće zajamčiti da kateheza bude postojano pridružena organskom pastoralu, a da istovremeno unutar pastoralala uzmogne zadržati svoju specifičnost i svoju važnost. Ovdje se uključuje i prijeka potreba za stalnom formacijom u pastoralu i u katehetcima, koja odražava tu zabrinutost. Cjelovita formacija na području pastoralala i katehetike nudi mnogostruke mogućnosti koje valja vrednovati i aktivirati.

Napokon, u temelju sve te pozornosti stoji najveći izazov našoj današnjoj formaciji, a to je skrb za *proces personalizacije*. Bez toga velikog metodološkog i sadržaj-

nog zaokreta neće biti moguće govoriti o novoj katehetskoj paradigmi i o pastoralnom obraćenju, u kojemu je posebno vrijedno mjesto pridržano osobnom susretu, praćenju i razabiranjima, traženju smisla i zvanja, produbljivanju motivacija i skrbi za osjećaje te inkulturaciju procesa rasta.

Kao što se vidi iz svega dosad rečenog, naš dokument je bogat poticajima, idejama i prijedlozima s obzirom na katehetsko područje. Zasigurno je dobro uočio katehetsko poslanje Salezijanske družbe, poslanje koje je aktualno i koje u čitavoj Crkvi obećava jer je riječ o rastu u vjeri i o dozrijevanju kršćanskoga života prema punini. I naše razmišljanje i praksa predstavljaju izazove i mogućnosti. Želja mi je da ovaj seminar o katehetskom poslanju Salezijanske družbe bude poticaj, napose salezijancima, za ponovno buđenje i novi zanos za rast u našoj vjeri dijeleći je s drugima i za novi smisao katehetskog služenja u službi evangelizacije.